

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 22/00370-2

Saksbehandler Øyvind Moltumyr

Høyringsuttale frå Åseral kommune - Nett i tide – om utvikling av strømnettet - NOU nr. 6-2022

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 HOVUDUTVAL FOR DRIFT OG UTVIKLING	14.09.2022	38/22
2 FORMANNSKAP	15.09.2022	51/22
3 KOMMUNESTYRE	22.09.2022	36/22

HOVUDUTVAL FOR DRIFT OG UTVIKLING har behandlet saken i møte 14.09.2022 sak 38/22**Møtebehandling**

Kommunedirektøren si innstilling vart samrøystes vedteke.

HOVUDUTVAL FOR DRIFT OG UTVIKLINGs vedtak

- 1. Nettselskapa må påleggast å gjera informasjon om nettkapasitet tilgjengeleg.*
- 2. Framlegget om å endra ordlyden i energilovas § 3-4 andre ledd om tilknytingsplikt må utgreiast nærare.*
- 3. Det bør fastleggast i føresegn at kraftliner skal utformast slik at faren for elektrokusjon blir minimalisert. Nettselskapa bør samstundes påleggast ei frist for å gjera naudsynte tiltak på eksisterande kraftliner.*

HOVUDUTVAL FOR DRIFT OG UTVIKLING har behandlet saken i møte 14.09.2022 sak 38/22**Møtebehandling**

Kommunedirektøren si innstilling vart samrøystes vedteke.

HOVUDUTVAL FOR DRIFT OG UTVIKLINGs innstilling

- 1. Nettselskapa må påleggast å gjera informasjon om nettkapasitet tilgjengeleg.*

- 2 *Framlegget om å endra ordlyden i energilovas § 3-4 andre ledd om tilknytingsplikt må utgreiast nærare.*
- 3 *Det bør fastleggast i føresegn at kraftliner skal utformast slik at faren for elektrokusjon blir minimalisert. Nettselskapa bør samstundes påleggast ei frist for å gjera naudsynte tiltak på eksisterande kraftliner.*

FORMANNSKAP har behandlet saken i møte 15.09.2022 sak 51/22

Møtebehandling

Fellesframlegg:

- 1 Åseral kommune støttar at det er særskild viktig for samfunnsutviklinga å redusere tida det tar å utvikle og konsesjonshandsame nye nettanlegg.
- 2 Nettselskapa må påleggast å gjera informasjon om nettkapasitet tilgjengeleg.
- 3 Framlegget om å endra ordlyden i energilovas § 3-4 andre ledd om tilknytingsplikt må utgreiast nærare.
4. Det bør fastleggast i føresegn at kraftliner skal utformast slik at faren for elektrokusjon blir minimalisert. Nettselskapa bør samstundes påleggast ei frist for å gjera naudsynte tiltak på eksisterande kraftliner.

Votering

Fellesframlegg vart samrøystes vedteke.

Ingen røysta for kommunedirektøren si innstilling.

FORMANNSKAPs innstilling

1.	Åseral kommune støttar at det er særskild viktig for samfunnsutviklinga å redusere tida det tar å utvikle og konsesjonshandsame nye nettanlegg.
2.	Nettselskapa må påleggast å gjera informasjon om nettkapasitet tilgjengeleg.
3.	Framlegget om å endra ordlyden i energilovas § 3-4 andre ledd om tilknytingsplikt må utgreiast nærare.
4.	Det bør fastleggast i føresegn at kraftliner skal utformast slik at faren for elektrokusjon blir minimalisert. Nettselskapa bør samstundes påleggast ei frist for å gjera naudsynte tiltak på eksisterande kraftliner.

KOMMUNESTYRE har behandlet saken i møte 22.09.2022 sak 36/22

Møtebehandling

Formannskapet si innstilling vart samrøystes vedteke.
Ingen røysta for kommunedirektøren si innstilling.

KOMMUNESTYREs vedtak

1. Åseral kommune støttar at det er særskilt viktig for samfunnsutviklinga å redusere tida det tar å utvikle og konsesjonshandsame nye nettanlegg.
2. Nettselskapa må påleggast å gjera informasjon om nettkapasitet tilgjengeleg.
3. Framlegget om å endra ordlyden i energilovas § 3-4 andre ledd om tilknytingsplikt må utgreiast nærare.
4. Det bør fastleggast i føresegn at kraftliner skal utformast slik at faren for elektrokusjon blir minimalisert. Nettselskapa bør samstundes påleggast ei frist for å gjera naudsynte tiltak på eksisterande kraftliner.

Høringsuttale frå Åseral kommune - Nett i tide – om utvikling av strømnettet - NOU nr. 6-2022

Kommunedirektøren si innstilling:

- 1 *Nettselskapa må påleggast å gjera informasjon om nettkapasitet tilgjengeleg.*
- 2 *Framlegget om å endra ordlyden i energilovas § 3-4 andre ledd om tilknytingsplikt må utgreiast nærare.*
- 3 *Det bør fastleggast i føresegn at kraftliner skal utformast slik at faren for elektrokusjon blir minimalisert. Nettselskapa bør samstundes påleggast ei frist for å gjera naudsynte tiltak på eksisterande kraftliner.*

Bakgrunn

Solberg-regjeringa oppnemnte i juni 2021 et offentlig utval (Straumnettutvalet) som skulle vurdere utviklinga av straumnett. Utvalet blei gitt følgjande mandat:

«Utvalet skal leggja til grunn at straumnett framleis skal utviklast på ein for samfunnet rasjonell måte i tråd med føremåla i energilova. Utvalets mandat er knytt til tre overordna tema:

1. *Tiltak for å redusere tida det tar å utvikle og konsesjonshandsama nye nettanlegg*
2. *Prinsipp for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av straumnett i ei tid med stor usikkerhet om forbruksutviklinga*
3. *Moglege forbetringar i systemet med tilknytingsplikt.»*

Straumnettutvalet leverte sin rapport i juni i år. Rapporten er kalla NOU 2022: 6 «*Nett i tide – om utvikling av strømnettet*»

Olje- og energidepartementet har sendt Strømnnettutvalet si utgreiing på høyring. Fristen for å kunne gi en høyringsuttale er **fredag 30. september 2022**.

Vurdering

Utvalet har levert ei grundig og omfattande utgreiing. Rapporten synleggjer kompleksiteten og dei mange faktorane som har innverknad på etablering av straumnett, utan å gå utover ei rimeleg tolking av mandatet.

For å få eit heilskapleg bilete av utfordringane må rapporten likevel sjåast i samanheng med kva forventningar ein har til både produksjon og forbruk. Straumnett er trass alt berre samanbindinga mellom kraftproduksjonen og forbrukaren.

Stortingsmelding nr. 36 (2020–2021) *Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping frå norske energiresursar og tilleggsmeldinga Stm. nr. 11 (2021–2022) om energipolitikk* vil soleis vera sentrale. Regjeringa vil ifølge tilleggsmeldinga føra ein energipolitikk som:

- skal gi rikelig og rimelig tilgang på kraft,
- utviklar, ikkje avviklar olje- og gassproduksjonen på norsk kontinentalsokkel,
- bidreg til å innfri Norges internasjonale klimaplikter og kutter klimagassutsleppa,
- legger til rette for nye næringar og et grønt industriløft for mellom anna havvind, hydrogen og CO₂-håndtering,
- skaper lønnsame og attraktive arbeidsplassar i heile landet,
- aukar dei grøne investeringane, og
- styrkar eksporten utanom olje og gass.

Den generelle samfunnsdebatten gir eit meir konkret bilete av utfordringane for straumnett. I eit år med normal nedbør har Norge eit kraftoverskot på 10-20 TWh. Etter at ny overføringskapasitet blei etablert, blei nær heile overskotet eksportert til utlandet i 2021. Straumprisen i Sør-Norge har auka monaleg som følgje av dette.

Ein ønskjer å bruke ca. 15 TWh til å elektrifisera sokkelen. Elektrifisering av transport skal og krevja ca. 15 TWh. Mengda med elektrisitet som skal gå til produksjon av grøn hydrogen er ikkje talfesta, men må utgjera mange TWh om eksport av hydrogen skal få eit slikt omfang

ein håpar. Fleire store batterifabrikkar og datasenter er under planlegging og bygging. I vårt eige straumområde skal *Morrow Batteries* bruka ca. 2,75 TWh.

Ut frå dette må det kunne seiast at straumforsyninga står framom store utfordringar.

I denne situasjonen gjer ikkje utvalet framlegg om store og revolusjonerande endringar. Dei presenterer mange tilsynelatande små tiltak – for det meste av ganske administrativ art – som dei meiner vil ha stor verknad. Utvalet oppsummerer sine framlegg slik:

De viktigste anbefalingene

Utvalgets anbefalinger for å løse utfordringene med ledetid (*Med ledetid menes den samlede tiden fra utredning, til konsesjonsbehandling og bygging*), usikkerhet og lite standardisert tilknytningsprosess henger sammen, og flere av tiltakene vil ha virkning på flere, eller alle, utfordringene.

Et viktig eksempel på dette er digitalisering. I dag bærer mye av arbeidet og prosessene som foregår både hos nettselskap og konsesjonsmyndigheter preg av manglende digitalisering. Omlegging, strukturering og digitalisering av informasjonsutveksling i arbeidet med tilknytningsprosess, kraftsystemutredninger, konsesjonsbehandling mv. vil kunne bidra til å løse de tre hovedproblemstillingene som ligger i utvalgets mandat. For å *reduere tidsbruken* i nettutviklingen er det flere anbefalinger i tillegg til digitalisering og forbedring i tilknytningsprosessen som er viktig. Dette er omtalt i kapittel 2.5.2 og gjelder særlig:

2. Innføring av frister og framdriftsplaner
3. Bedre og tidligere involvering og utredninger, og mer parallelle prosesser
4. Bedre forarbeid og forbedring av søknader gir grunnlag for mer bruk av «fast track» for mindre saker
5. Bruk av betingede anleggskonsesjoner
6. Økte ressurser til konsesjonsmyndighetene.

For å ivareta en *samfunnsøkonomisk utvikling* av nettet i en tid med stor usikkerhet er det flere anbefalinger som er viktige. Dette er omtalt i kapittel 2.5.3 og gjelder særlig:

7. Bedre prissignaler for eksisterende nett gjennom innføring av abonnert effekt i regional- og transmisjonsnett¹
8. Bedre prissignaler for nye nettinvesteringer gjennom tidligere forpliktende tilbud om anleggsbidrag
9. At nettselskapene gis kostnadsdekning for tidlig utredning
10. Bedre utnyttelse av dagens nett gjennom vurdering av driftspolicy, tilknytning med vilkår, digital samhandlingsevne, energieffektivisering og bedre utnyttelse av fleksibilitetsressurser
11. Utarbeidelse av en sektorveileder for samfunnsøkonomisk analyse av nettanlegg

For å *forbedre tilknytningsprosessen* er det flere anbefalinger som er viktige. Dette er omtalt i kapittel 2.5.4 og gjelder særlig:

12. Mer standardisert tilknytningsprosess, bedre informasjon til aktører og kart over ledig kapasitet
13. Kriterier for vurdering av driftsmessig forsvarlig og operasjonalisering av tilknytning med vilkår²
14. Tydeliggjøring av kriterier for tildeling av kapasitet basert på objektive og ikke-diskriminerende kriterier
15. Økt tilsyn med nettselskapenes etterlevelse av tilknytningsplikten

16. Innføring av utvidet tilknytningsplikt for utvalgte anleggskonsesjonærer

Rapporten frå utvalet kan du finne her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-6/id2918464/>

Det er naturleg at vi som kommune gir uttale til punkt vi meiner har særleg stor verknad for oss. Og då tenker ein i første rekke på prosessar som kommunen er involvert i – ikkje generelle utfordringar som til dømes at straumprisen har auka mykje med dei uheldige verknadene dette har. Samstundes må vi vera merksame på at rapporten frå utvalet, for fleire forhold, først og fremst omhandlar sentralnettet (blir kalla transmisjonsnettet) og regionalnett - ikkje det lokale distribusjonsnettet.

1. Betre informasjon om ledig kapasitet

I rapportens punkt 2.5.4, om betre tilknytningsprosess, tek utvalet opp trongen for betre informasjon til aktørar og kart over ledig kapasitet. Dette blir og omtala i kap. 2.3.3.

I høve til denne problemstillinga opplever ein at vårt lokale nettselskap ikkje har ei samfunnstenleg haldning. Døme: I Bortelid har vi ei rad med aktuelle utbyggingsfelt. Desse kan få elektrisitetsforsyning frå ei rad ulike transformatorar. Det ville vera ei føremon om ein kunne prioritera utbyggingsfelt ut frå ledig transformorkapasitet og kostnader forbunde med naudsynt oppgradering. Med eit ope og godt samarbeid med nettselskapet ville dette vera fullt mogleg. Her opplever vi at den generelle haldninga hos nettselskapet er at slike opplysningar er interne bedriftshemmelegheiter. Denne haldninga er ikkje samfunnstenleg. Tvert i mot, slike opplysningar bør vera ope og tilgjengeleg slik utvalet gjer framlegg om. Argumentet om at desse opplysningane må vera hemmelege toler ikkje ei kritisk vurdering. Ettersom nettselskapet har monopol på nettutbygging i sitt område, har dei ikkje konkurranse. Hemmelegghaldet gjer berre at dei kjem i ein urimeleg maktposisjon i høve til kunden. Det er ikkje samfunnsgagnleg at eit offentleg selskap tenker slik!

2. Utvida moglegheit for å dispensera frå tilknytningsplikta

Utvalet skriv:

«Utvalget mener prinsipielt sett at dispensasjonsadgangen for tilknytningsplikten for forbruk i regional- og transmisjonsnettet bør utvides. Utvalget mener at ordlyden i energiloven § 3-4 annet ledd bør endres fra å gjelde i «ekstraordinære tilfeller» til i «særlige tilfeller,» slik at departementet i særlige tilfeller kan gi dispensasjon fra tilknytnings- og investeringsplikten for uttakskunder. Med denne endringen vil dispensasjonsadgangen utvides fra å være en svært snever unntaksregel ved ekstraordinære tilfeller, til å være anvendelig i flere tilfeller. Spørsmålet om tiltaket er samfunnsmessig rasjonelt vil være sentralt i vurderingen av om det foreligger et særlig tilfelle. Dispensasjon kan særlig være aktuelt i situasjoner hvor samfunnets samlede kostnader klart overstiger samfunnets samlede nytte ved netttiltaket. I denne vurderingen inngår også ikke-prissatte virkninger, herunder natur- og miljøverdier. Endringen vil medføre at departementet i større grad enn i dag kan vektlegge blant annet hensynet til natur og miljø i dispensasjonsvurderingen.»

Det blir ikkje gitt døme på korleis den føreslegne endringa vil virke i praksis.

Det går fram at endringa skal gjelda for sentral og regionalnettet, men som utkantkommune er det uansett naturleg å vera på vakt mot all oppmjuking av tilknytningsplikta. Det blir argumentert med at natur- og miljøomsyn vil kunne vektleggast sterkare med ei oppmjuking, men utvalet skildrar ikkje denne samanhengen nærare.

3. Strengare miljøomsyn ved nettutbygging

Kraftliner drep mykje fugl. Skogsfugl og ryer døyr etter kollisjon med liner. Fuglar med større vengespenn døyr òg som følge av straumgjennomføring (elektrokusjon).

Nettselskapa si haldning til med omsyn til dette naturtapet er truleg ikkje i tråd med naturmangfaldslova §§ 11 og 12 (At beste metode/teknikk skal nyttast, og at tiltakshavar skal dekkja kostnadene). Påflyging av liner er vanskeleg å unngå. Kostnadene og naturinngrep forbunde med jordkabel vil som oftast vera for høge. Elektrokusjon er langt rimelegare å unngå. Problemet er i stor grad knytt til kraftliner med piggisolator. I Agder har ein, gjennom eit samarbeid med nettselskapet, prøvd ut ulike måtar for å unngå at fuglar med stort vingspenn kan koma i kontakt med to krinsar på ei slik overføringsline. Resultat er gode. Kostnadene er relativt låge. Likevel held kraftselskapet på retten til å setta opp nye liner med piggisolator om dei finn dette rekningsssvarande. Det bør fastleggast i føresegn at nye liner skal utformast slik at faren for elektrokusjon blir minimalisert.

Dette vil vera i tråd med straumnettutvalet si tydeleggjering av at «*i samfunnsøkonomiske lønnsomhetsvurderingar, inngår både vurderingar av ikke-prissatte virkningar, der virkning på natur, areal og miljø er viktige, og vurderingar av prissatte virkningar. Dette betyr at hensynet til blant annet natur, areal og miljø er en del av den samfunnsøkonomiske analysen, og skal veies opp mot andre virkningar i analysene. På den måten ivaretas de samlede avveiningene som skal gjøres for å oppnå målet om samfunnsmessig rasjonell nettutvikling.*»

RETT UTSKRIFT

DATO 26.september.2022